

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2020-2023

TIIVISTELMÄ

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa.

SISÄLLYSLUETTELO:

JOHDANTO.....	2
VALMISTELUPROSESSI	3
LAPSIYSTÄVÄLLINEN KESKI-SUOMI – KESKI-SUOMEN LAPSIOHJELMA	3
LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINTI KARSTULASSA	4
LASTEN JA NUORTEN OSUUS VÄESTÖSTÄ.....	4
YKSILÖLLINEN HYVINVOINTI	5
RUOKAILUTOTTUMUKSET	7
LIIKUNTATOTTUMUKSET	8
PÄIHITEIDEN KÄYTTÖ JA HUUMEMYÖNTEISYYS	10
PERHEIDEN HYVINVOINTI.....	12
OPISKELUMAHDOSSUUDET PERUSKOULUN JÄLKEEN	14
TYÖLLISYYS – NUORET AIKUISET	14
LASTEN JA NUORTEN KOKEMA TURVALLISUUS	15
KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTITIEDO	16
KUNTALAISTEN KUULEMINEN	16
TEHDYT TOIMENPITEET	18
LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	19
LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUOPAS.....	19
SAARIKAN LAPSIKERHEIDEN SOSIAALITYÖ	19
SAARIKAN LAPSIKERHEIDEN SOSIAALITYÖ TILASTOINA	20
PERUSOPETUS KARSTULASSA.....	21
OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTO KARSTULASSA	21
SUUNNITELMA LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI	23
VISIO, ARVOT JA TAVOITTEET	23
STRATEGISET TOIMINNAN LINJAUKSET JA PAINOPISTEET, KEHITTÄMISEHDOTUKSET	24
SUUNNITELMA YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMISESTÄ ERI TOIMIJOIDEN KESKEN	24
SEURANTA JA ARVIOINTI	25

JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi (Lastensuojelulaki 12 § ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 §). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan tulee kirjata myös, miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa opiskeluhuolto toteutuu.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma noudattaa YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) keskeisiä tavoitteita eli pyrkii turvaamaan osaltaan lapsen oikeuden erityiseen suojeluun ja hoivaan, riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevilla asioissa niin omassa arkiympäristössään kuin päätöksenteossakin.

Karstulan kuntastrategian mukaan karstunen hyvinvointi on itsestä ja toisesta välittämistä ja huolenpitoa kaikissa elämänvaiheissa. Toimintaamme ohjaa yhteisöllisyys ja osallistaminen. Karstulan kunta huolehtii palvelujen saatavuudesta ja laadusta tehokkaasti asiakkaita kuunnellen ja kehittää jatkuvasti lasten ja nuorten ja lapsiperheiden palveluja.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sisältö on laaja-alainen ja koskee lapsen ja nuoren kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja. Suunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Apuna tässä on kunnan Lape-työryhmä, joka toimeenpanee lasten ja perheiden palveluiden muutosohjelmaa kunnassa kuntaan suunnitteilla olevan perhekeskuksen kautta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman teosta ja päivittämisestä vastaa Karstulan lape-työryhmä, joka huolehtii suunnitelman sivistyslautakunnan hyväksyttäväksi. Tämän jälkeen kunnanvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa suunnitelman toteuttaminen huomioon kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmassa.

VALMISTELUPROSESSI

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuoden 2019 aikana ja valmisteluprosessin etenemisestä ovat vastanneet vastaava kuraattori, perhekeskusvastaava Katja Salminen-Lahtinen sekä hyvinvointivastaava Mirka Oinonen Karstulan LAPE-työryhmän ohjauksessa.

Suunnitelma on laadittu yhteistyössä kuntalaisten, kunnan eri toimijoiden sekä peruspalveluliikelaitos Saarikkan kanssa. Saarikka on SoTe kuntayhtymän liikelaitos, joka vastaa Kannonkosken, Karstulan, Kivijärven ja Kyyjärven kuntien sekä Saarijärven kaupungin asukkaille järjestettävien sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta tiedot suunnitelmaan on toimittanut Saarikka. Lisäksi suunnitelman laadinnassa on hyödynnetty kouluterveyskyselyn tuloksia sekä Sotkanetin tilastoja.

Valmisteluprosessi käynnistettiin kartoittamalla vuoden 2019 alussa kunnassa saatavilla olevat lapsi-, perhe- ja nuorisopalvelut. Kartoituksen pohjalta on koottu ”Lasten ja perheiden palvelut Karstulassa” opas. Opas löytyy kunnan nettisivuilta.

Prosessin toisessa vaiheessa keväällä 2019 kuntalaisilta koottiin kokemuksellista hyvinvointitietoa järjestämällä erilliset keskustelutilaisuudet sekä nuorille että lapsiperheille.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma käsiteltiin kunnan johtoryhmässä 18.11.2019 sekä hyvinvointityön johtoryhmässä 27.11.2019. Sivistyslautakunta käsitteli suunnitelman 18.12.2019. Kunnanhallitus käsitteli suunnitelman 18.5.2020 ja suunnitelma hyväksytään kunnanvaltuustossa.

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KESKI-SUOMI – KESKI-SUOMEN LAPSIOHJELMA

Keski-Suomen lapsiohjelman (<http://www.ks2020.fi/wp-content/uploads/2017/10/KESKI-SUOMEN-LAPSI-OHJELMA.pdf>) visiona on, että Keski-Suomi tunnetaan vuonna 2025 lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin maakuntana. Keski-Suomen yhteisen lapsiohjelman lähtökohtina ovat tutkimus- ja kokemusperustaisuus, lapsilähtöisyys, monialainen yhteistyö sekä laajasti kansainvälisesti hyväksytyt tasa-arvoisen ja demokraattisen yhteiskunnallisen toiminnan periaatteet.

Lapsiohjelmaa toteutetaan Keski-Suomessa laajasti kaikilla tasoilla yksittäisestä lapsen kohtaamisesta organisaatioiden toimintaan ja hallintoon asti niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannellakin sektorilla. Tavoitteena on yhteinen ja yhtenäinen, lapsiystävällinen toimintakulttuuri, jonka aikaansaamiseksi tehdään pitkäjänteistä yhteistyötä ja ylläpidetään vuoropuhelua eri toimijoiden kesken sekä lasten ja nuorten kanssa.

Lapsi- ja perheystävällisen toimintakulttuuri ja toimintaympäristö ovat keskeinen osa Keski-Suomen vetovoimaa ja identiteettiä, jota Keski-Suomen liitto vaalii omalta osaltaan mm. tukemalla ja nostamalla esiin hyviä keskisuomalaisia toimintamalleja. Lapsiohjelma aktivoi kunnat miettimään omia strategioitaan ja sitä, miten ne ovat mukana lapsiystävällisen Keski-Suomen rakentamisessa.

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINTI KARSTULASSA

Tasapainoinen ja mielekäs elämä mainitaan usein ihmisen tärkeimpinä elämäntavoitteina. Mielekkääseen elämään liitetään usein hyvä terveys ja hyvinvointi. Ne eivät kuitenkaan ole itsestään selviä asioita. Jokaisella ihmisellä on myös vastuuta omasta elämästään ja hyvinvoinnistaan. Kokonaisvaltainen eli fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi koostuu itselle tärkeiksi kokemista asioista.

Yksilön hyvinvointikäsitteen perustana on henkilökohtainen tieto omista voimavaroista, vahvuuksista ja siitä, millaiseksi ihminen missäkin elämäntilanteessa tuntee olonsa ja hyvinvointinsa. Hyvinvoinnin yksilöllisen kokemisen vuoksi yhtä ja oikeaa määritelmää tai mallia on vaikea löytää. Sen sijaan tärkeää olisi kannustaa ja rohkaista jokaista yksilöä tunnustelemaan sekä pohtimaan omaan hyvinvointiin ja elämän mielekkyyteen vaikuttavia tekijöitä.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyön tavoitteena on parantaa ihmisen mahdollisuuksia oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin huolehtimisessa. Kun ihmisen hyvinvointi on tasapainossa, se vaikuttaa myös yhteisöihin jossa ihminen toimii.

LASTEN JA NUORTEN OSUUS VÄESTÖSTÄ

Karstulan väkiluku vuonna 2017 oli 4146 henkilöä. Vuoden 2017 tilastojen mukaan alle 15-vuotiaiden osuus koko väestöstä on 13,7 % ja 0-17-vuotiaiden osuus väestöstä 17%, eli yhteensä 716 henkilöä. Vuoden 2018 aikana Karstulassa syntyi vain 16 lasta. Neuvolan tilastojen mukaan vuonna 2019 lasta odottavia perheitä on ollut noin 30.

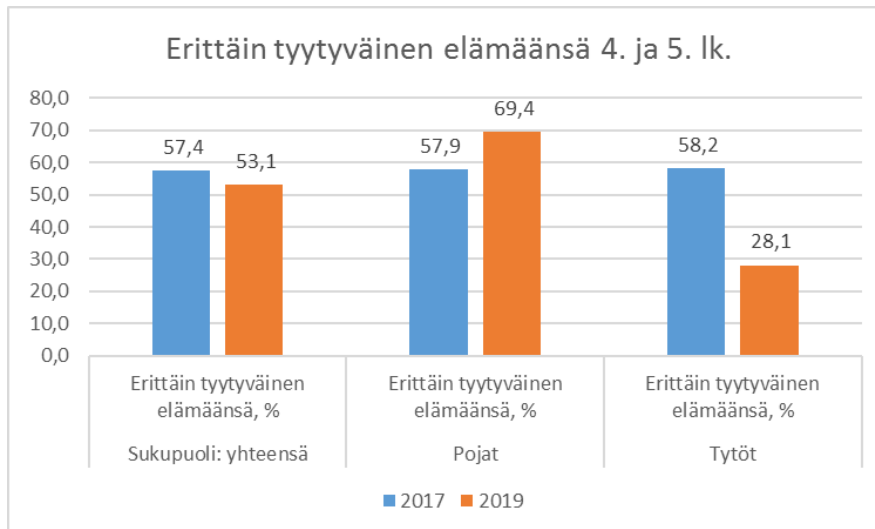
Taulukko 1. Karstulan lasten ja nuorten määrä 2010-2018 (Lähde: Sotkanet)

Väestö ikäryhmittäin /vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0-6v	297	291	264	255	252	237	235	223	194
7-15v	429	431	434	440	414	418	404	399	386
16-18v	154	144	135	122	145	144	151	131	
16-24v	369	359	317	307	310	312	314	300	303
25-29v	177	190	180	166	167	162	144	125	102

YKSILÖLLINEN HYVINVOINTI

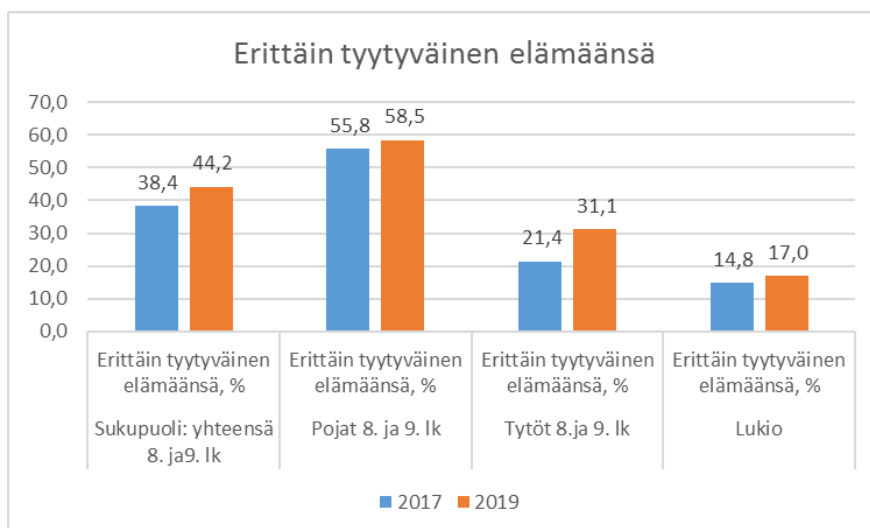
Kouluterveyskyselyn tulosten (THL 30.8.2019) mukaan 4-5 luokan oppilaista hieman yli puolet kokevat olevansa erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Vastausten perusteella 4-5 luokkalaisten tyytyväisyyden kokemus oli vuodesta 2017 laskenut huomattavasti kyseisen ikäluokan tyttöjen keskuudessa (taulukko 2.)

Taulukko 2. Kouluterveyskyselyn (2017-2019) tuloksia 4. ja 5. luokka

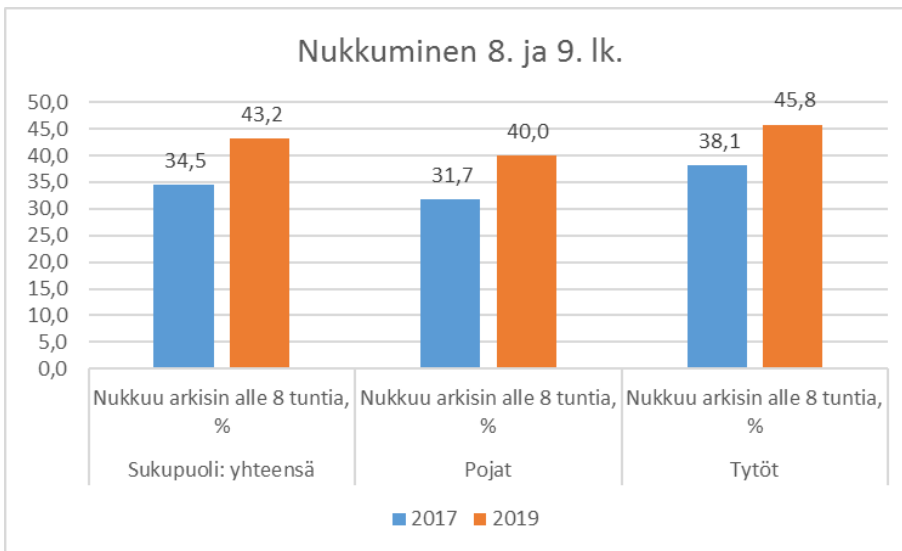
Vastaavasti 8-9 luokan oppilaiden tyytyväisyys elämään oli kouluterveyskyselyn tulosten (THL 30.8.2019) mukaan lisääntynyt vuodesta 2017. Pojat ovat selvästi tyytyväisempiä omaan elämäänsä kuin tytöt (taulukko 3.) ja vastaavasti perusopetuksen oppilaat tyytyväisempiä kuin lukion opiskelijat. Erittäin tyytyväisiä elämäänsä olivat 8. ja 9 luokan oppilaista 44,2% ja lukion oppilaista vain 17%.

Taulukko 3. Kouluterveyskyselyn 2017-2019 tuloksia 8. ja 9. luokka

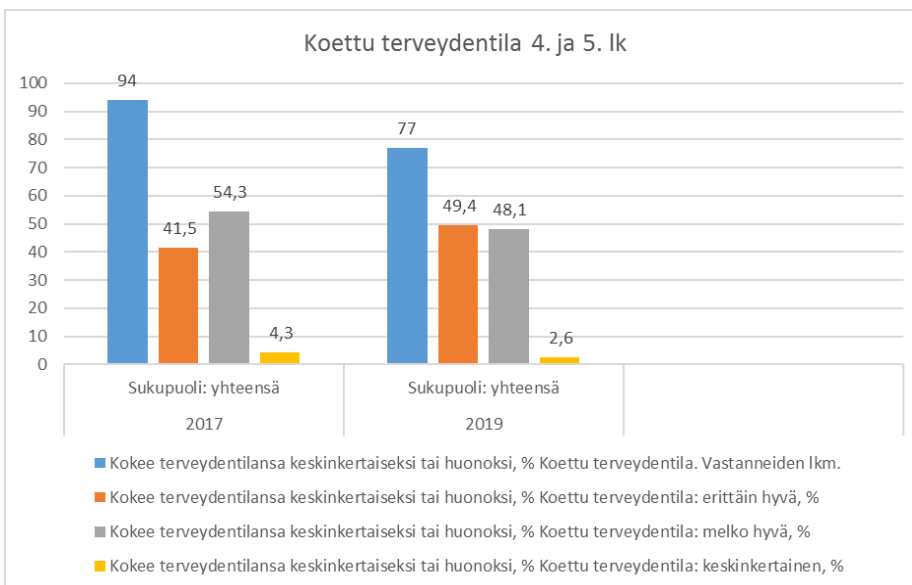
Kouluterveyskyselyn (2019) tulosten mukaan perusopetuksen 8-9 luokan oppilaista yhä useampi (43,2%) nukkuu alle 8 tuntia yössä, kuin heidän ikätoverinsa vuonna 2017 (taulukko 4). Lukiolaisista vuoden 2019 tulosten mukaan 40,3% nukkuu vähemmän kuin 8h yössä, mikä on yhteneväinen 2017 tulosten kanssa.

Taulukko 4. Kouluterveyskyselyn (2017-2019) tuloksia

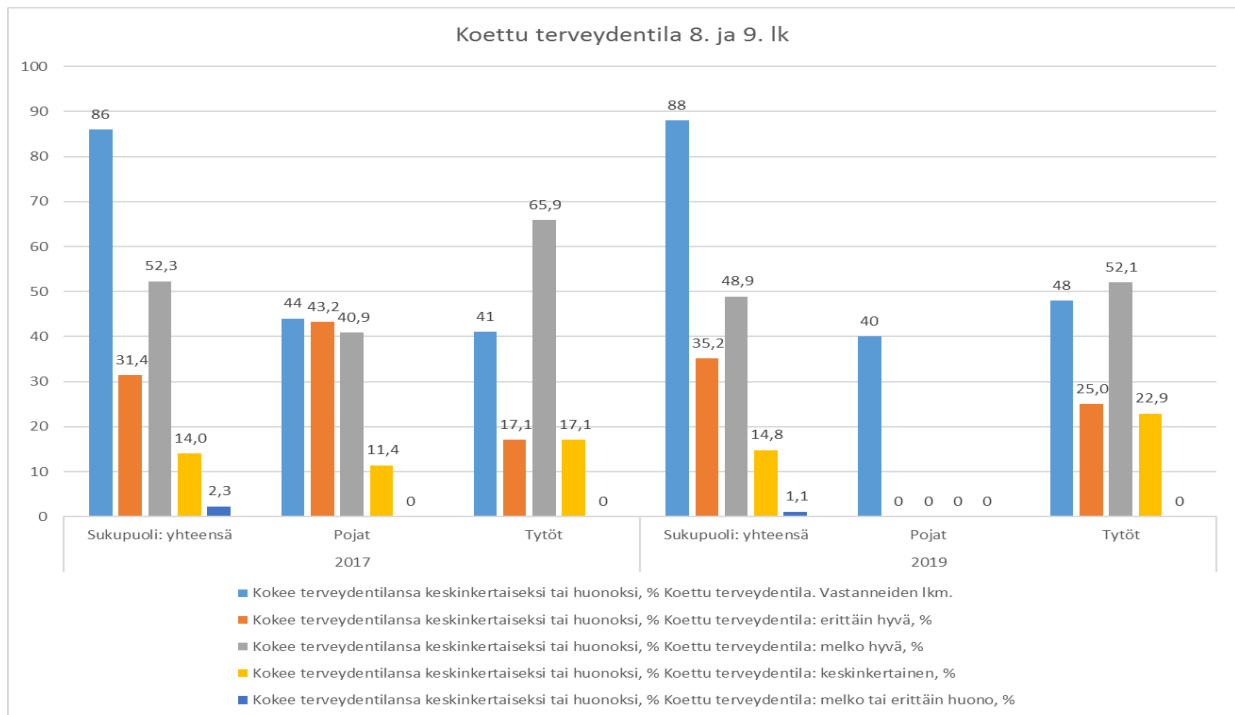
Kouluterveyskyselyn (2019) tulosten mukaan 4. ja 5. luokkien oppilaiden kokemus terveydestä oli parantunut verrattuna vuoden 2017 tuloksiin. Erittäin hyväksi terveytensä arvioivat kyseisestä ikäluokasta kuitenkin yhä alle puolet (taulukko 5). Ikäluokkien pienentyessä tuloksia ei ole mahdollista tarkastella sukupuolijakamalla.

Taulukko 5. Kouluterveyskyselyn (2017- 2019) tuloksia 4. ja 5.luokka.

Myös 8. ja 9. luokan oppilaiden vuoden 2019 Kouluterveyskyselyn tuloksissa koettu terveydentila arvioitiin ko. ikäluokassa vuoden 2017 tuloksia hieman paremmaksi (taulukko 6). Poikien tuloksia ei ikäluokan pienyydestä johtuen saada tarkasteltua tarkemmin eriteltynä.

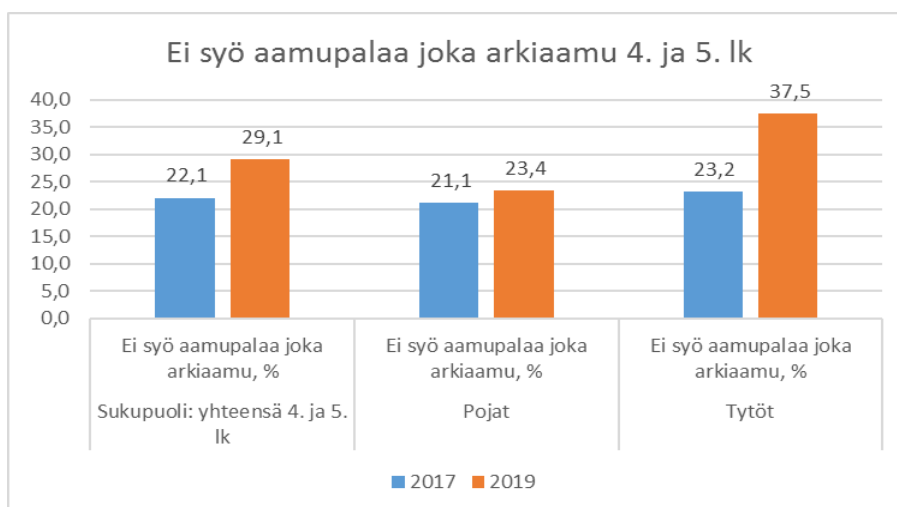
Taulukko 6. Kouluterveyskyselyn (2017- 2019) tuloksia 8. ja 9. luokka

RUOKAILUTOTTUMUKSET

Kouluterveyskyselyn 2019 tulosten mukaan suurin osa 4-5 luokkien oppilaista aloittaa koulupäivän aamiaisella joka aamu. Vuoden 2019 tulosten mukaan 70,9% kertoi syövänsä aamiaisen 5 päivänä/viikossa, mikä on kuitenkin vähemmän kuin vuonna 2017 (taulukko 7). Erityisesti tytöt jättävät nyt tulosten mukaan useammin aamiaisen väliin.

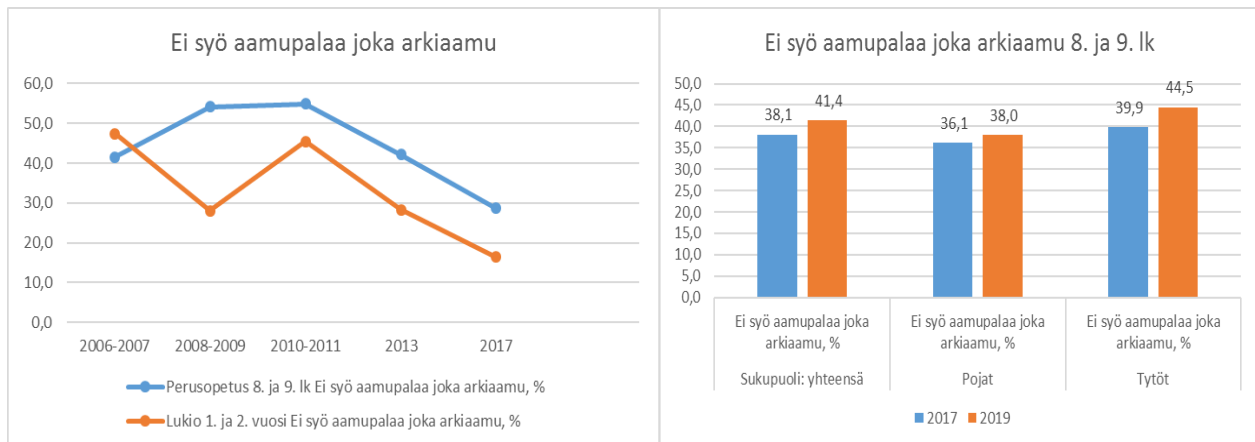
Taulukko 7. Kouluterveyskyselyn (2017- 2019) tuloksia 4. ja 5. luokka

Pidemmän aikavälin tarkastelu (2006-2017) osoittaa, että aamupalan syömisessä tapahtui myönteistä kehitystä 8. ja 9. luokan oppilaiden sekä lukiolaisten kohdalla vuoteen 2017 saakka (taulukko 8). Vuoden 2019

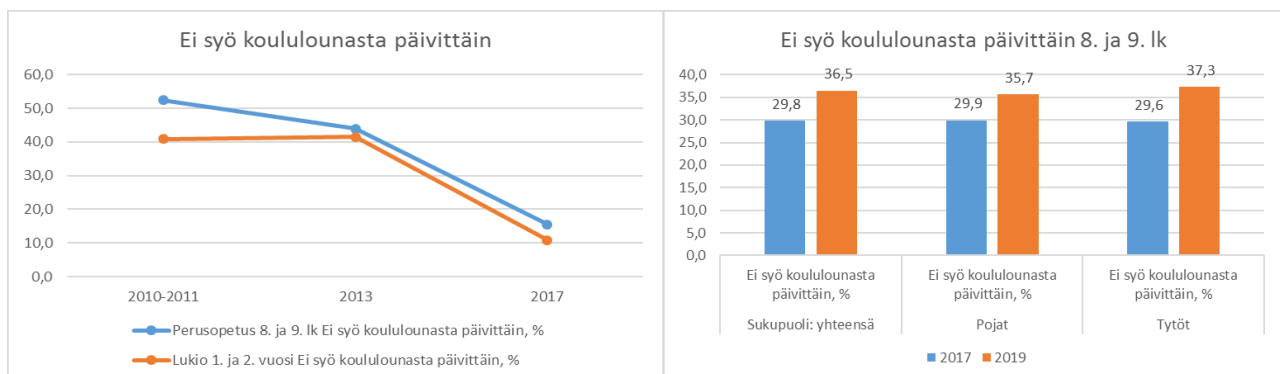
Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan trendi on kuitenkin nyt kääntynyt negatiiviseksi ja yhä useampi ko. ikäryhmässä jättää aamupalan syömättä.

Taulukko 8. Vertailutietoa 2006 – 2017 ja 2017 - 2019

Yläkouluilaisten ja lukiolaisten koululounaan syömisessä tapahtui pidemmällä aikavälillä tarkastellessa (2010-2017) selkeästi positiivista muutosta vuoteen 2017 saakka, jonka jälkeen vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tulosten perusteella trendi on kääntynyt negatiivisemmaksi (taulukko 9). Uutuutena Karstulassa on sittemmin otettu ruokalistalle salaattibuffa, joka on osoittautunut hyvin suosituksi.

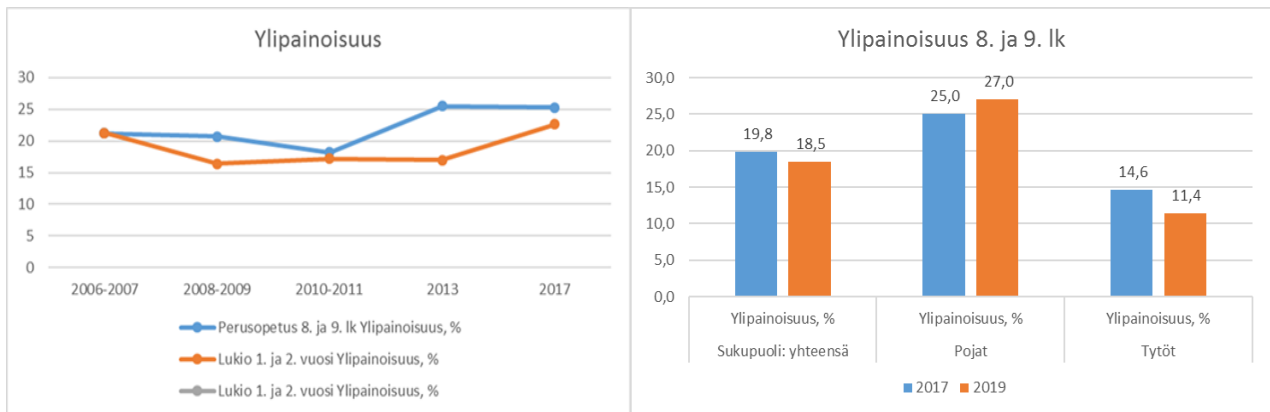
Taulukko 9. Vertailutietoa 2010 – 2017 ja 2017 - 2019

LIIKUNTATOTTUMUKSET

Karstulassa poikien ylipainoisuus on yleisempää, kun valtakunnassa keskimäärin. Ylipainoisia 8-9 luokkien pojista oli Kouluterveystutkimuksen (2019) tulosten mukaan Karstulassa 27% (taulukko 10) ja valtakunnallisesti vastaava luku on 19,5%. Tytöistä vastaavasti vain 11,4% on ylipainoisia (valtakunnallisesti 14,4%). 2006-2017 aikavälillä tarkasteltuna ylipainoisten nuorten osuus on kouluterveyskyselyn tulosten perusteella taasisesti lisääntynyt sekä yläkouluikäisten että lukiolaisten keskuudessa.

Taulukko 10. Kouluterveyskyselyn 2006- 2017 ja 2017- 2019 tuloksia

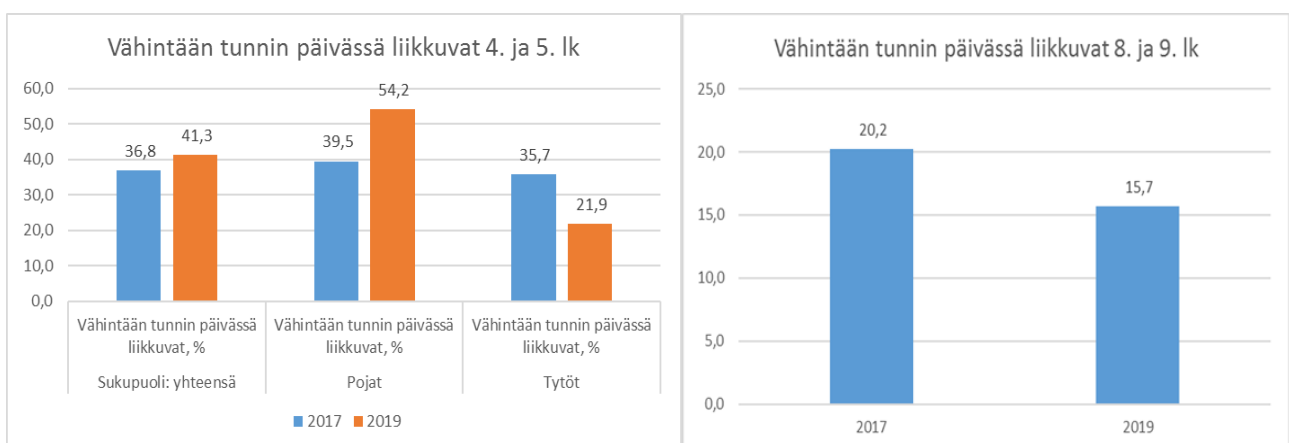
Syksyllä 2017 kunta aloitti Keski-Suomen liikunnan kanssa yhteistyössä Lasten liike iltapäivät, joiden tavoitteena oli mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieleinen harrastus. Harrastustoiminnan kehittämiseksi vanhemmilta ja lapsilta kerättiin erillisellä kyselyllä tietoa harrastustoimintaan liittyvistä toiveista. Järjestötoimijoita tuettiin kerhotoiminnan järjestämisessä toiminta-avustuksin.

Kouluterveyskyselyn (2019) tulosten mukaan liikkumista vähintään tunti päivässä kertyi 4-5 luokkalaisten ikäryhmässä 41,3% koululaiselle. Poikien liikunnan harrastaminen oli vuodesta 2017 lisääntynyt, mutta vastaavasti tyttöjen vähentynyt (taulukko 11).

Vuoden 2019 Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan vähintään tunnin päivässä perusopetuksen 8-9 luokkien oppilaista liikkuu 15,7% ja lukiolaisista 19,1%.

Poikien (8 lk.) fyysinen toimintakyky oli Move!-mittauksen tulosten (2018) perusteella muun maan keskiarvoa selvästi heikompi. 8-luokan tytöt pärjäsivät tuloksissa hieman poikia paremmin, mutta tulokset olivat silti myös tyttöjen osalta muun maan keskiarvoa heikommat.

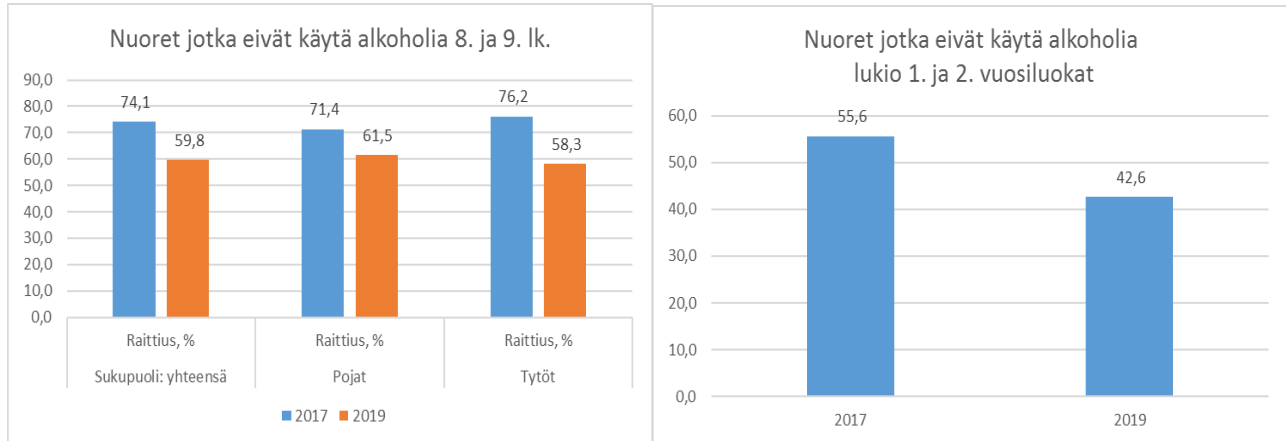
Taulukko 11. Kouluterveyskyselyn (2017 -2019) tuloksia 4. ja 5. luokka sekä 8. ja 9. luokka

PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ JA HUUMEMYÖNTEISYYS

Vuoden 2019 Kouluterveyskyselyn tuloksista selviää, että useampi 8. ja 9. luokan nuorista käyttää alkoholia kuin ikätoverit vuonna 2017. Perusopetuksen 8-9 luokan oppilaista enää vain 59,8% ja lukiolaisista 42,6% kertoi, etteivät he käytä lainkaan alkoholi juomia (taulukko 12).

Taulukko 12. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2017 – 2019

Sekä yläkoululaisten että lukiolaisten viikoittainen alkoholin käyttö on pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna (2006 – 2017) vähentynyt (taulukko 13) Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista 4,6% kertoi vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan käyttävänsä alkoholia viikoittain. Poliisin tilastojen mukaan vuonna 2017 Kars- tulassa todettiin alle 18-vuotiaiden tekeminä 2 rattijuopumusta.

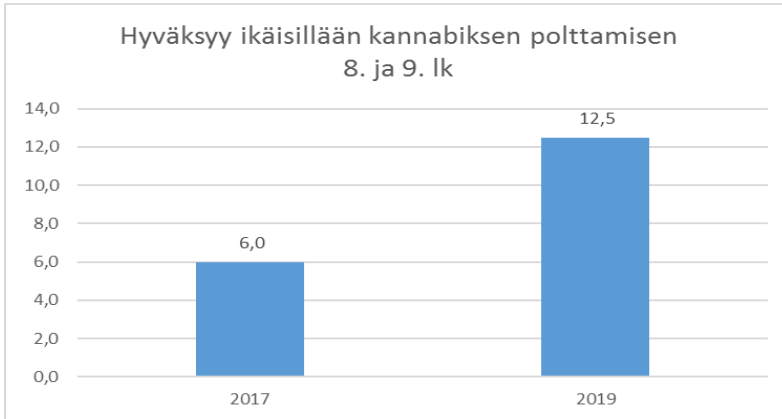
Taulukko 13. Vertailutietoa 2006-2017

Huumeiden hankkimisen helpoudesta omalta paikkakunnalta kertoivat 36,2% lukiolaisista ja perusopetuksen 8-9 luokkalaisista 28,4%. Poliisi on Karstulan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kokoontumisessa jou- lukuussa 2018 tuonut esille olevansa tällä hetkellä enemmän huolissaan nuorten huumeiden käytöstä kuin alkoholin käytöstä. Nuorten huumemyönteisyys vaikuttaa lisääntyneen. Käytetyt huumeet seutukunnalla ovat lähinnä kannabis ja amfetamiini. Joitakin kasvattamoita poliisi on Karstulasta hävittänyt. Vanhempien tulisikin tiedostaa tilanne ja seurata omien nuortensa käyttäytymistä.

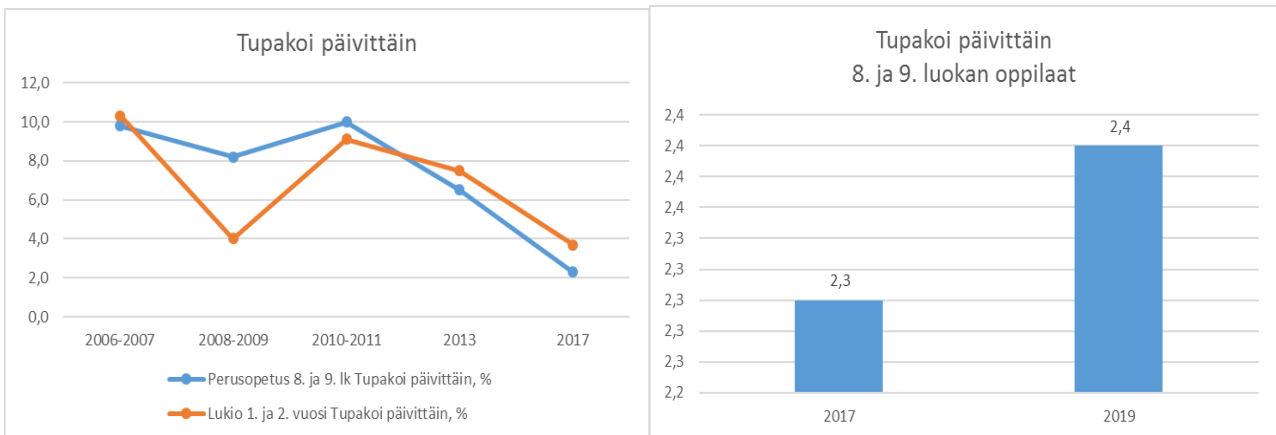
Kouluterveyskyselyn (2019) tulosten mukaan 97,7% 8. ja 9. luokan oppilaista ei kuitenkaan ole kokeillut kannabista kertaakaan, vaikka suhtautuminen myönteisesti kannabiksen polttamiseen oli lisääntynyt vuoden 2017 ikätovereiden asenteista. Lukiolaisten tietoja vuodelta 2019 ei ollut saatavilla (taulukko 14).

Taulukko 14. Kouluterveyskyselyn (2017 -2019) 8. ja 9. luokka

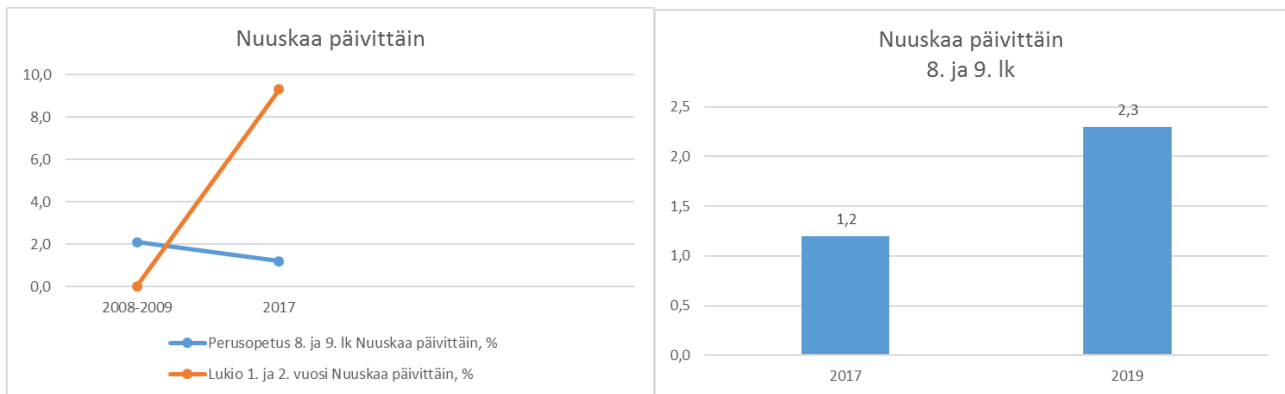
Päivittäin tupakoivien osuus on pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna sekä yläkoululaisten ja lukiolaisten ikäluokasta vähentynyt (taulukko 15). Vuoden 2019 tulosten perusteella 8. ja 9. luokan oppilasta päivittäin tupakoi vain 2,4%. Lukiolaisten tietoja vuodelta 2019 ei ollut saatavilla.

Taulukko 15 Vertailutietoa 2006 - 2017 ja 2017 – 2019

Lukiolaisten keskuudessa nuuskan päivittäinen käyttö (taulukko 16) on vuodesta 2008 vuoteen 2017 mennessä lisääntynyt merkittävästi. Vuonna 2019 lukiolaisten tuloksia ollut saatavilla. Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaiden keskuudessa nuuskan päivittäinen käyttö rajoittui 2019 vastausten perusteella yhä yksittäisiin oppilaisiin.

Taulukko 16. Vertailutietoa 2008 – 2017 ja 2017-2019

PERHEIDEN HYVINVOINTI

Vuonna 2017 Karstulassa oli 385 lapsiperhettä. Lapsiperheeksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia.

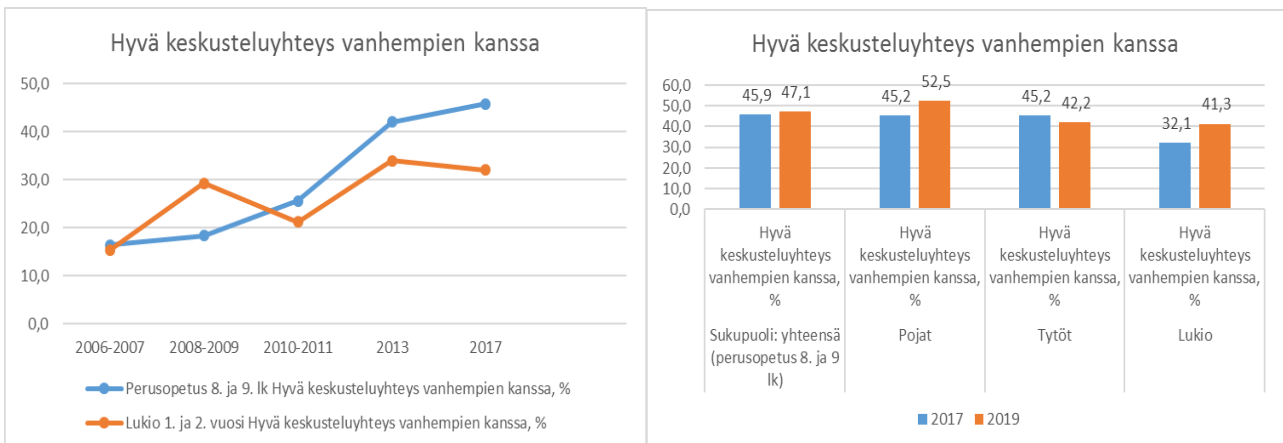
Yhdenvanhemmanperheiden osuus lapsiperheistä on Karstulassa lisääntynyt vuodesta 2013. Vuonna 2013 yhdenvanhemmanperheitä oli 15% kaikista lapsiperheistä (60 perhettä) ja vuonna 2017 yhdenvanhemmanperheitä oli 18% kaikista lapsiperheistä (70 perhettä).

Yhdenvanhemman perheiden lisääntyminen ei ole kuitenkaan lisännyt lasten pienituloisuusastetta Karstulassa, sillä se on päinvastoin pienentynyt vuodesta 2013. Vuonna 2013 pienituloisissa kotitalouksissa asuvien lasten osuus kaikista lapsista oli 15% (henkilöinä 114 alle 18-vuotiasta) ja vastaava luku vuonna 2016 oli 10% (henkilöinä 71 alle 18-vuotiasta). Toimeentulotukea lapsiperheistä vuonna 2016 sai 5,6% ja vuonna 2017 toimeentulon piirissä oli 7,3 % lapsiperheistä (Sotkanet).

Lapsiperheiden tukemiseksi kunta myöntää päivähoitoon siirtyvälle alle 3-vuotiaalle lapselle joko maksuttoman päivähoiton ensimmäisen 12 kk:n ajaksi tai 100€/kk kuntalisää kotihoidon- tai yksityisen päivähoiton tueksi. Tuen tavoitteena on tukea lasten monipuolista kasvua ja kehitystä.

Eri vuosina tehtyjen kouluterveyskyselyjen tulosten perusteella nuorten ja vanhempien keskusteluyhteys on viimeisen vuosikymmenen aikana selvästi parantunut vaikkakin yhä vain alle puolet nuorista ovat sitä mieltä, että keskusteluyhteys vanhempien kanssa on hyvä (taulukko 17).

Taulukko 17. Vertailutietoa 2006 – 2017 sekä 2017 -2019

Vuonna 2017 Karstulassa tehtiin 111 lastensuojeluilmoitusta (taulukko 18) ja kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 14 lasta (2% ikäryhmästä, koko maassa 1,4%). Kouluterveyskyselyn 2019 tulosten mukaan 4. ja 5. luokan oppilaista 2,5% kokevat, että toisen vanhemman alkoholin käyttö on liiallista ja siitä on ollut haittaa lapselle (taulukko 19). Määrä on hieman lisääntynyt vuodesta 2017.

Taulukko 18. Lastensuojelun tilastot Karstulassa 2017 ja 2018 (Lähde: Sotkanet)

		2017	2018
0 - 17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) info ind. 1086	Karstula	5,3	2,8
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) info ind. 191	yhteensä	2,0	1,6
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL) info ind. 1085		111	43

Taulukko 19. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2017 – 2019

OPISKELUMAHDOLLISUUDET PERUSKOULUN JÄLKEEN

Karstulan kunnassa voi opiskella toista asetta Karstulan lukiossa. Vapaan sivistystyön osalta kunnassamme toimii Karstulan kansalaisopisto sekä Karstulan Evankelinen Opisto. KEO:lla pystyy peruskoulun jälkeen opiskelemaan muun muassa kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnot perhepäivähoitajaksi tai koulunkäynnin-, ilta- ja aamupäivätoiminnan ohjaajaksi.

Opiskelijan tukena toimii myös opiskeluhuollon henkilöstö ja moniammatillinen opiskeluhuoltoryhmä. Lukion oppilaskunta- ja tutortoiminta toimivat matalan kynnyksen periaatteella ja edistävät yhteisöllisyyttä. Nuorisolain (1285/2016, 11§) mukaan peruskoulun jälkeen opiskelupaikatta jääneet, koulunsa keskeyttäneet sekä varusmiespalvelun tai siviilipalvelunsa keskeyttäneistä tulee ilmoittaa tiedot kotikunnan etsivään nuorisotyöhön.

POKE Työelämäpalvelut vastaa oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä Karstulassa. Oppisopimuskoulutus on pääosin työelämässä käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvaa ammatillista koulutusta, jota täydennetään oppilaitoksen järjestämällä opinnoilla.

Oppisopimuskoulutuksen järjestäjä suunnittelee oppisopimuskoulutuksen yhdessä opiskelijan ja työnantajan kanssa ja antaa tarvittavaa tukea ja ohjausta työpaikalle oppisopimuskoulutuksen aikana. Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää palkkatukea työttömän henkilön oppisopimuskoulutukseen.

Karstulan kunta myöntää lisätukea valtion tukemaan oppisopimuskoulutukseen. Tuki myönnetään Karstulassa toimivalle pk-yritykselle. Tuen määrä on 84–252€ kuukaudessa, keskimäärin tuki on 168 € kuukaudessa. Tukiaika on enintään puolet (50 %) oppisopimusajasta.

Tuki maksetaan jälkikäteen samoin perustein kuin valtion maksama oppisopimuksen koulutuskorvaus. Lisäksi edellytetään, että oppisopimustuen saava yritys ei saa tuen saamiseksi lomauttaa tai irtisanoa nykyistä työvoimaa.

TYÖLLISYYS – NUORET AIKUISET

Kunta pyrkii edistämään 16-25-vuotiaiden nuorten työllistymistä myöntämällä Karstulassa sijaitseville yrityksille ja yhteisöille nuorten kesätyöllistämistä vähintään kuukauden mittaiseen työsuhteeseen 370€/kesätyöntekijä. Vuosittain kunta on palkannut 16-25 vuotiaita nuoria omiin toimipisteisiin noin 30 nuorta/vuosi. Kesätyöpaikkojen tarjoaminen nuorille on osa kunnan ennaltaehkäisevää työtä.

Karstulan kunta oli mukana Hyvinvoiva Nuori- hankkeessa 1.9.2015-31.8.2018 välisen ajan. Hanke paneutui työllisyyden ja osaamisen edistämiseen sekä sosiaalisen osallistumisen vahvistamiseen. Hankkeen päätavoitteena oli työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Kohderyhmänä oli koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat 17-29 vuotiaat nuoret ja yli 29 vuotiaat pitkäaikaistyöttömät.

Nuorisotyöttömien osuus 18-24 vuotiaasta työvoimasta on tarkastelujakson 2013-2017 aikana hieman vähentynyt. Vuonna 2013 nuorisotyöttömien osuus ko. ikäryhmässä oli 17,6% (21 henkilöä) ja vuonna 2017 16,4% (19 henkilöä). Saarijärvi - Viitasaari seutukunnalla nuorisotyöttömyys oli vuonna 2013 18,8% ja vuonna 2017 18,4%. Vuoden 2019 kesäkuussa erityisesti 15 – 19 –vuotiaiden työttömyys on laskenut Keski-Suomessa.

Karstulan kunta järjestää matalan kynnyksen ryhmätoimintaa kunnan työpajalla syksyisin ja keväisin 4 kk jaksoissa kahtena päivänä viikossa alle 29 vuotiaille sekä pitkäaikaistyöttömille. Karstulan kunta sai valtiolta nuorten työpajatoimintaan avustusta 30 000€ vuonna 2019. Nuorten työpajatoiminta on vakiintunut kunnan työmuoto jo vuodesta 1990.

Vuodesta 2010 kunnassa on toiminut etsivä nuorisotyöntekijä, jonka erityinen kohderyhmä ovat koulupu-dokkaat, ilman työtä ja koulutusta olevat alle 29 –vuotiaat nuoret.

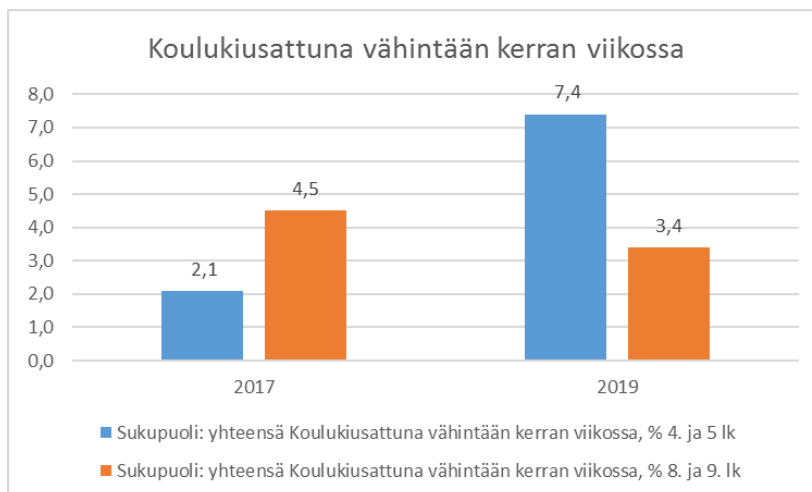
Nuorten aikuisten työttömyys (Lähde: Keski-Suomen työllisyyskatsaus).

Kuukausi 2019	Alle 25 –vuotiaat
Tammikuu	14
Helmikuu	10
Maaliskuu	13
Kesäkuu	15
Heinäkuu	14

LASTEN JA NUORTEN KOKEMA TURVALLISUUS

Kouluterveyskyselyn tulosten 2019 mukaan Karstulassa kaikilla 4-5 luokan tytöillä on vähintään 1 hyvä ka-veri ja pojista vähintään yksi hyvä kaveri on 98 %:lla vastaajista. Koulukiusaamista vähintään kerran viikossa kertoi kokeneensa 7,4% 4-5 luokan oppilaista ja 3,4% 8-9 luokkalaisista. (taulukko 20).

Taulukko 20. Kouluterveyskyselyn 2017- 2019 tuloksia

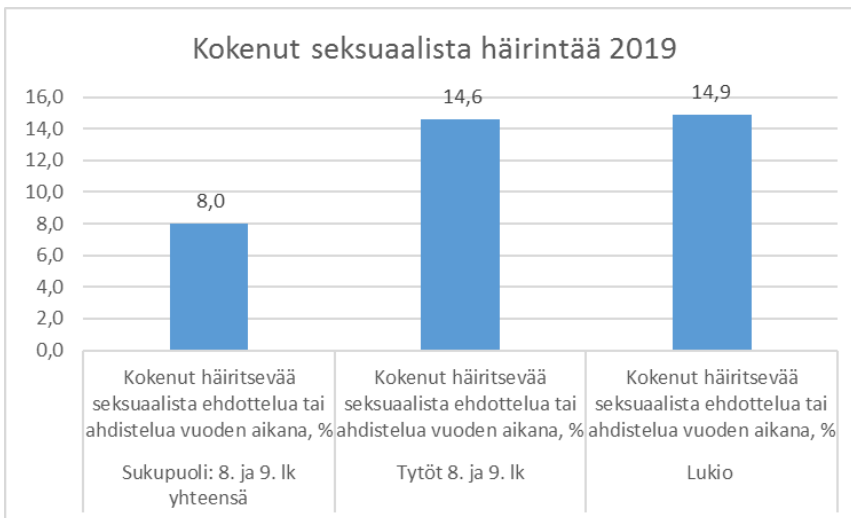
Pidemmän aikavälin tarkastelun (2006-2017) mukaan oppilaat kokevat koulukiusaamista lukiossa vähem-män kuin yläkoulussa (taulukko 21).

Taulukko 21. Vertailutietoa 2006 - 2017

Seksuaalista häirintää oli kouluterveyskyselyn (2019) mukaan kokenut karstulalaisista 4-5 luokan oppilaista 1,3% ja 8-9 luokan oppilaista 8%. Lukion 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijoista seksuaalista häirintää oli Karstulassa kokenut 14,9% opiskelijoista (taulukko 20).

Taulukko 22. Kouluterveyskyselyn (2019) tuloksia

KOKEMUKSELLINEN HYVINVOINTITIETO

KUNTALAISTEN KUULEMINEN

Karstulassa järjestettiin nuorten keskustelutilaisuus 12.4.2019 ja Lasten ja perheiden hyvä arki -kuntalaisilta 2.5.2019 osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimista. Näissä tilaisuuksissa kuntalaiset pohtivat seuraavia kysymyksiä seuraavin ajatuksin:

Mikä Karstulassa toimii? Mihin ollaan tyytyväisiä lasten ja perheiden palveluissa?

Nuoret vastasivat:

- Karstulassa on nuorisotalo jossa nuoret saavat ”hengailia” keskenään, mutta valvoja on paikalla
- Nuorisotalo on vaihtoehto kotona oleilulle ja pelaamiselle

Lapsiperheet vastasivat:

- Hyvät harrastusmahdollisuudet ja harrastusten edullisuus
- Seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö
- Toimivat leikkikentät
- Kirjasto
- Paljon palveluita (sekä kunnan että Saarikan)
- Päivähoito toimii hyvin ja joustavasti, monipuoliset perhepäivähoitopaikat
- Hyvät neuvolapalvelut
- Ammattitaitoiset työntekijät kautta linjan
- Hyvät erityisopetus resurssit perusopetuksessa
- Oppilashuolto
- 2. asteen opiskelumahdollisuudet

Missä olisi kehittämistä?

Nuoret vastasivat:

- Nuorisotilan aukeaminen vasta klo 17.00 on sivukylillä asuville nuorille haastava
- Nuorten taidetoimintaa lisää (veistokurssi, peruskursseja kuvaamisesta ja maalaamisesta)
- Taideleiri lukio/yläkoulukäisille
- Bänditoiminta
- Nuorille liikuntaharrastusten kokeilupäivä koulupäivän yhteyteen - nuoret äänestävät lajeista joita kokeillaan

Lapsiperheet vastasivat:

- Aamupäivä- ja iltapäivätoiminta
- Avoin päivähoitotoiminta (lapsiparkki)
- Pienille koululaisille mahdollisuus vuorohoitoon
- Perheiden matalan kynnyksen kotipalvelujen puute (tilapäinen lastenhoito)
- Vanhemmuuden tukeminen
- Vanhempien sosiaalisten verkostojen vahvistaminen
- Harrastamattomat nuoret
- ”Höntsäharrastus” ryhmiä, erityislapsille sopia harrasteryhmiä
- Aikuisten ja lasten yhteiset harrastusmahdollisuudet
- Liikuntatilojen vähyyys ja sisäilmaongelmat
- Ammatilliset 2. asteen opiskelupaikat – kyyti esim. Äänekoskelle (onko 16-vuotias vielä valmis muuttamaan pois kotoa, riski opintojen keskeyttämiselle).
- Työttömille aktiviteetteja

Millainen nuorisotila/perhekeskus/kohtaamispaikka palvelisi nuoria/perhettäsi?

Nuoret vastasivat:

- Nuorisotilan sijainti tulisi olla lähempänä keskustaa.
- Nuorisotilan auki klo 14.00-20.00
- Kahvila/kanttiini josta voi ostaa välipalaa
- Tarkat säännöt, valvoja ei saa olla kaveri nuorille
- Mahdollisuus myös harrastamiseen

Lapsiperheet vastasivat:

- Vanhempainolkkari
- Neuvot ja ohjaus helposti saatavilla
- Sijainti keskustassa, lähellä koulua
- 10-13 vuotiaille paikka iltapäivisin
- Nuorisolle tila
- Nuorisolle tekemistä iltaisin

Kuinka lapsen oikeudet voisi toteutua vieläkin paremmin Karstulassa?

Lapsiperheet vastasivat:

- Oikeisiin palveluihin ja etuuksiin ohjaaminen
- Kouluikäisten lasten huoltajien vuorotyö -> hoidon tarve
- Hyväksikäytöltä suojaaminen
- Lapsen etu yli salassapitovelvollisuuden
- Eri toimijoiden saumaton yhteistyö (myös päättäjät ja päätökset)
- Harrastustoiminta – tasavertainen mahdollisuus osallistua:
- Harrastus-sponsorit ja tuen kohdentaminen (kuinka turvata taloudelliset resurssit ja tarvittavat kyydit harrastamiseen kaikille nuorille).
- Harrastusryhmien ohjaajille koulutusta (ristiriitojen käsittely, erityislasten ohjaaminen).

TEHDYT TOIMENPITEET

Palautteiden pohjalta on vuoden 2019 aikana kartoitettu erilaisia vaihtoehtoja nuorisotilojen sijainnille. Nykyiset olemassa olevat kiinteistöt eivät kuitenkaan mahdollistaneet nuorisotilojen siirtämistä keskustaan. Nuorisotalolla toteutettiin elokuussa 2019 pintaremontti tilojen viihtyisyyden lisäämiseksi.

Syyskuussa 2019 aloitettiin kunnan liikunnanohjaajan ja hyvinvointivastaavan yhteistyönä erityistä tukea tarvitsevien lasten Vertti-liikuntakerho.

Aamu- ja iltapäivätoiminta on siirtymässä osaksi kunnan omaa toimintaa.

Karstulan MLL yhdistys aloitti syksyllä 2019 perhekahvilatoiminnan Kruukkilassa. MLL saa käyttää tiloja ilman erillistä korvausta. Perhekahvilatoiminnalla on keskeinen rooli vanhempien vertaistuen tarjoajana.

LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Suomessa meneillään olevan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) tavoitteena on valtakunnallisesti yhtenäistää hajanaista palvelujärjestelmää lapsi- ja perhelähtöiseksi ja siirtää painopistettä kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Tavoitteena on tehdä muutosta kohti oikea-aikaisia ja tarpeenmukaisia palveluita.

Osana LAPE-työtä Karstulan kuntaan on lähdetty suunnittelemaan ja kehittämään perhekeskustoimintamallia. Perhekeskustoimintamallilla tarkoitetaan lähipalvelujen kokonaisuutta, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Se tarkoittaa uutta tapaa verkostoida nykyisin hajanaiset lasten ja perheiden palvelut ja sovittaa ne yhteen synergiaetuja tuottavasti ja lapsi- ja perhelähtöisesti siten, että jokainen lapsi ja perhe saisi tarvitsemansa tuen ja avun.

LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUOPAS

Karstulassa lasten ja perheiden palvelut tuotetaan sekä kunnan että Saarikan palveluina. Tärkeän lisän palveluihin tuovat kunnan järjestö- ja yhdistystoimijat sekä Karstulan seurakunta. Lasten ja lapsiperheiden palveluista on koottu kattava palveluopas, joka löytyy kunnan nettisivuilta.

Linkki Lasten ja perheiden palvelut Karstulassa oppaaseen: <https://karstula.fi/lapsi-ja-perhepalvelut>

SAARIKAN LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖ

Saarikan **perhesosiaalityö** sisältää sosiaalihuoltolain mukaisen ja lastensuojelulain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin.

Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen lapsi siirtyy tarpeen mukaisesti:

- sosiaalihuoltolain mukaiseen yleisen tuen asiakuuteen
- sosiaalihuoltolain mukaiseen erityisen tuen asiakuuteen tai lastensuojelun asiakuuteen
- hänen asiakkuutensa päätetään.

Asiakkuuteen jäävälle lapselle ja perheelle järjestetään palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarvittavat palvelut. Perhesosiaalityö on suunnitelmallista ja tavoitteellista muutostyöskentelyä yhdessä perheen kanssa. Sosiaalityö perustuu asiakassuunnitelmaan ja sen tarkoituksena on tukea ja ohjata asiakkaita tilanteissa, joissa arjen hallinta uhkaa vaarantua tai on vaarantunut. Sosiaalihuoltolain mukaisen erityisen tuen tarpeessa oleville asiakkaille ja lastensuojelun asiakkuudessa oleville lapsille määritellään oma sosiaalityöntekijä, joka vastaa palvelujen järjestämisestä.

Lastensuojelun sosiaalityö sisältää lastensuojelun tarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman mukaisen asiakastyön. Lastensuojelun sosiaalityö on suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä yhdessä lastensuojelun asiakkaana olevan perheen kanssa avohuollon tukitoimena sekä sijaishuollon ja jälkihuollon yhteydessä.

Sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalityötä tarjotaan myös **aikuisten sosiaalipalvelujen** asiakkuudessa oleville perheille. Sosiaalityötä tarjoavat aikuisten sosiaalipalvelujen sosiaalityöntekijät, perhesosiaalityöntekijät tai

sosiaaliohjaaja. Sosiaalityö perustuu asiakassuunnitelmaan ja sen tarkoituksena on tukea ja ohjata asiakkaita tilanteissa, joissa arjen hallinta uhkaa vaarantua tai on vaarantunut.

Saarikassa on lastensuojelussa käytössä systemisen työskentelyn toimintamalli. Toimintamallin mukainen työskentely lisää omaa osallisuutta heitä koskevan asioiden käsittelyssä. Toimintamallia ollaan pikkuhiljaa ottamassa käyttöön myös perhesosiaalityössä ja aikuisten sosiaalityössä.

Lapsiperheiden sosiaalityöntekijöitä on 6, heistä kaksi perhesosiaalityössä ja neljä lastensuojelun sosiaalityössä. Kaikki työskentelevät koko Saarikan alueella. Perhesosiaalityössä työskentelee lisäksi kaksi sosiaaliohjaajaa.

SAARIKAN LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖ TILASTOINA

Taulukko 23. Lastensuojeluilmoitusten ja sosiaalihuoltolain mukaisten yhteydenottojen/ilmoitusten kehittyminen Karstulassa 2016- 2018 (Lähde: Saarikan toimintatilasto)

	2016	2017	2018
Lastensuojeluilmoitukset	46	107	42
Sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydennotot/ilmoitukset	25	18	56

Taulukko 24. Sosiaalipäivystyshälytykset Karstulassa 2016- 2018 (Lähde: Saarikan toimintatilasto)

	2016	2017	2018
Hälytykset	24	48	38
Asiakkaat	64	91	61

Taulukko 25. Kodin ulkopuolelle sijoitetut Karstulassa, % 0-17 vuotiaista (Lähde: Sotkanet).

Vuosi	Prosenttiosuus Karstulassa	Prosenttiosuus Keski-Suomen maakunta
2015	1,6%	1,5%
2016	1,0%	1,5%
2017	2,0%	1,6%

PERUSOPETUS KARSTULASSA

Karstulan peruskoulussa on noin 450 lasta ja nuorta. Alakoulussa opiskelee noin 300 lasta ja yläkoulussa opiskelee 150 nuorta.

Koululla on koulunkäynninohjaajia kymmenen. Laaja-alaisia erityisopettajia on kolme (luokat 1-3, luokat 4-6 ja 7-9). Lisäksi on yksi erityislastentarhanopettaja sekä yksi luokkamuotoinen erityisopettaja.

Erytisopetusta annetaan kullekin luokalle 4-5h tarpeen mukaan. Alakoulussa on myös pienluokka, jossa työskentelee 2 opettajaa ja kaksi ohjaajaa koko ajan.

Tukiopetusta jokaisella opettajalla on mahdollisuus antaa 1-2h viikossa. Lisäksi luokilla 1-6 käytetään ryhmäkoon pienentämiseen jakotunteja. Samanaikaisopetustunteja on luokilla 1-3h/vko jolloin on kaksi luokanopettajaa ryhmässä.

Taulukko 26. Tehostetun- ja erityisentuen oppilaiden osuus kaikista oppilaista

	Karstula	Keski-Suomi	Valtakunnalliset tilastot
Tehostetun tuen oppilaat 2019-2020	10,5%	10,9%	10,6%
Erytisentuen oppilaat 2019-2020	6%	6,1%	8,1%

OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTO KARSTULASSA

Karstulan kunta tarjoaa oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattori- ja koulupsykologipalvelut. Neuvola- ja kouluterveydenhuoltopalvelut, mukaan lukien koululääkäripalvelut, tuottaa Saarikka.

Opiskeluhoitohenkilöstö toimii kasvatuskumppanina opetushenkilöstön kanssa lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisessa. Opetushenkilöstöllä on velvollisuus ohjata oppilas koulupsykologi- tai –kuraattoripalveluihin huolen herätessä. Huoltajien ja oppilaiden osallisuus koulun opiskeluhooltoon toteutuu koulun oppilaskunnan, vanhempainiltojen ja -varttien ja erilaisten kyselyjen kautta.

Opiskeluhoollon tavoitteena on:

- edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- edistää oppilaiden osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntymistä
- edistää kouluyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki tarvitseville
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä
- tukea opettajan työtä
- tukea huoltajia ja heidän kasvatustyötään

Karstulan kunnassa kuraattorin työtä tekevät sekä koulukuraattori että vastaava kuraattori. Kuraattorityön tavoitteena on lapsen ja nuoren sosiaalisen hyvinvoinnin ja myönteisen kehityksen sekä koulunkäynnin ja

hyvän oppimisen tukeminen. Tarvittaessa kuraattori ohjaa oppilaan muihin lapsille ja nuorille tarjolla oleviin palveluihin ja toimii yhteistyössä näiden tahojen kanssa. Kuraattoripalvelut koskettavat kaikkia esikoulusta 2. asteen opiskelijoihin saakka.

Karstulassa työskentelee koulupsykologi. Koulupsykologityön tavoitteena on lapsen ja nuoren hyvinvoinnin ja kehityksen sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen. Koulupsykologipalvelulla tarjotaan alueen esi- ja perusopetuksessa oleville oppilaille sekä lukio ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille mahdollisuus psykologipalveluihin.

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen. Työtä tehdään luottamuksellisesti yhdessä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Terveystarkastaja tapaa koululaisia ja huoltajia säännöllisten terveystarkastusten yhteydessä.

Laajat terveystarkastukset, joihin kutsutaan vanhemmat mukaan ja joihin kuuluu terveydenhoitajan tarkastuksen lisäksi lääkärintarkastukset, tehdään 1., 5. ja 8-9. luokilla. Muilla luokka-asteilla terveydenhoitaja tapaa koululaisen pääsääntöisesti kahden kesken. Jos oppilaan terveysasiat tarvitsevat tarkempia tutkimuksia ja selvittelyjä, terveydenhoitaja tai lääkäri ohjaa oppilaan muiden asiantuntijoiden jatkotutkimuksiin.

Karstulassa työskentelee kasvatusohjaaja, jonka tavoitteena on tukea ja turvata oppilaan kasvua, kehitystä ja toimintakykyä sekä oppimisen edellytyksiä. Työ on vahvasti ennaltaehkäisevää työtä. Kasvatusohjaaja on läsnä koulun arjessa ja tekee tiivistä yhteistyötä kotien kanssa. Työ on pääosin yhteisöllistä työtä luokkien ja ryhmien kanssa, mutta myös yksilökohtaista oppilaiden auttamista ja tukemista mm. kaveriasioissa ja kiusaamistapauksissa. Kasvatusohjaaja tekee työtä kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi pitämällä oppitunteja 1., 4. ja 7. luokkalaisille sekä erilaisia teematunteja myös muille luokka-asteille. Kasvatusohjaaja toimii tuoppiilas- ja pienryhmäohjaajana yläkoulussa.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tarkoituksena on edistää oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä yhteisön hyvää vuorovaikutusta ja osallisuutta. Yhteisöllinen opiskeluhuolto tukee koko kouluyhteisöä ja se on ensisijainen opiskeluhuollon työmuoto. Yhteisöllisessä työssä kehitetään ja edistetään kouluympäristön terveellisyyttä, esteettömyyttä ja turvallisuutta sekä koko yhteisön hyvinvointia. Siihen kuuluvat myös koulun toimintakyvystä huolehtiminen ongelma- ja kriisitilanteissa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä koulun arjessa.

Oppilashuoltotyöryhmä on koulun hyvinvointityön keskeinen toimija, jonka toiminta on yhteisöllistä ja tehtävät ennaltaehkäiseviä. Asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Rehtori vastaa opiskeluhuollon toteuttamisesta koulussa. Hänellä on kokonaisvastuu koulun hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Rehtori johtaa oppilashuoltotyöryhmää, henkilöstön osallisuutta ryhmän toiminnassa, huolehtii ryhmän tavoitteellisesta työskentelystä, kokoontumistiheydestä ja eri toimijoiden tehtävänkuvan selkeydestä yhteisöllisen työn kokonaisuudessa.

.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa monialaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista opetuksen järjestäjän tasolla. Ohjausryhmä linjaa yhteiset tavoitteet opiskeluhuollon toiminnalle ja tukee niiden saavuttamista ja yhtenäisiä toimintatapoja. Lisäksi ohjausryhmä suunnittelee

nittelee, kehittää ja arvioi kunnan opiskeluhoitoa sekä ohjaa koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien toimintaa. Kannonkosken, Kivijärven, Kyyjärven, Karstulan ja Saarijärven alueella toimii yksi yhteinen seudullinen opiskeluhoito-ohjausryhmä, jossa on edustajia kaikista kunnista.

SUUNNITELMA LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI

VISIO, ARVOT JA TAVOITTEET

Karstulan kunnan visiona on olla elinvoimainen kunta, jossa eri-ikäisten ihmisten on hyvä elää. Kunnan arvopohjan muodostavat ihmisläheisyys, vastuullisuus, aktiivisuus.

Karstulan kuntastrategiassa 2018-2021 on määritelty seuraavat kunnan toimintaa ohjaavat tavoitteet:

- Karstunen hyvinvointi on itsestä ja toisesta välittämistä ja huolenpitoa kaikissa elämänvaiheissa. Toimintaamme ohjaa yhteisöllisyys ja osallistaminen.
- Kunta tukee ja mahdollistaa kolmannen sektorin roolia hyvinvoinnin edistämässä ja palvelujen järjestämisessä.
- Karstula on maaseutumainen kunta, jossa luonto on lähellä ihmistä. Huolehdimme liikuntapaikoista, luontoreiteistä, laduista ja virkistysalueista.
- Kunnan osaava ja hyvinvoiva henkilöstö luo hyviä palveluja kuntalaisille ja lisää kuntalaisten hyvinvointia.
- Karstulan kunta huolehtii palvelujen saatavuudesta ja laadusta tehokkaasti asiakkaita kuunnellen: Karstula kehittää jatkuvasti lasten ja nuorten ja lapsiperheiden palveluja.

Kuntastrategiaan nojaten Karstulan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tukeutuukin seuraavassa taulukossa (taulukko 27) kuvattuun arvopohjaan:

Taulukko 27. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arvopohja

TURVALLISUUS	LUOTTAMUS	OSALLISUUS	ARVOSTUS
Lapsella ja nuorella on oikeus psyykkisesti ja fyysisesti turvalliseen kasvuympäristöön sekä aikuisiin.	Lapsella ja nuorella on oikeus saada onnistumisen kokemuksia.	Lapsilla ja nuorilla on oikeus tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa ja osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon.	Lapsella on oikeus olla lapsi.
Lapsella ja nuorella on hänen kasvustaan ja kehityksestään vastuunottavia aikuisia.	Lapsi ja nuori oppii luottamaan ja välittämään ympäristöstään.	Lapsen ja nuoren oma kokemus hyvinvoinnista ja turvallisuudesta otetaan huomioon.	Lasta ja nuorta arvostetaan oman itsensä.
		Lasta ja nuorta kuunnellaan.	Lapsuutta ja nuoruutta pidetään arvokkaana elämänvaiheena.

STRATEGISET TOIMINNAN LINJAUKSET JA PAINOPISTEET, KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Karstulalaisella lapsella ja nuorella halutaan olevan iloinen ja turvallinen lapsuus ja nuoruus. Karstulalainen lapsi luottaa itseensä, ottaa toiset huomioon ja huolehtii ympäristöstään. Hän on aktiivinen, osallistuva ja haluaa vaikuttaa yhteisiin asioihin kunnassa. Karstulalainen lapsi voi luottaa siihen, että hän ei tule kiusatuksi koulussa tai muualla vapaa-aikanaan. Ympärillä on välittäviä aikuisia, jotka opastavat ja neuvovat tarvittaessa erilaisissa ristiriitatilanteissa.

Tavoitteena on, että Karstulalainen lapsi ja nuori voisi kokea olevansa tyytyväinen elämäänsä. Perheet saavat riittävästi tietoa terveellisen ravinnon ja säännöllisen ateriarhythmin merkityksestä. Lapsilla ja nuorilla on taitoa sekä mahdollisuuksia tehdä omaan arkirookailuunsa liittyviä terveyttä ja hyvinvointia edistäviä valintoja sekä lisätä liikuntaa omaan arkipäiväänsä. Karstulan päätöksenteossa hyödynnetään lapsivaikutusten arviointia, jonka laatiminen tehdään yhteistyössä erilaisten asiantuntijatahojen kanssa osana päätösesitysten valmistelua. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kunnassa jakaantuu kaikkien hallinnalojen kesken ja yhteistyö on välttämätöntä.

Tavoitteena on yhdistää perheiden arjen verkostot ja lapsiperhepalvelut toimivaksi kokonaisuudeksi. Yhtenäinen kokonaisuus sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä edistäviä sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Perheiden palvelut toteutetaan lähipalveluperiaatteella. Joka tarkoittaa, että kuntalainen saa tarvitsemansa avun ja tuen fyysisesti lähellä omaa arkiympäristöään, verkostomaisena ja jalkautuvana toimintana ja/tai digitaalisesti. Kunnassa on avoimia kohtaamispaikkoja, jotka mahdollistavat asukkaiden omaehtoista toimintaa, vertaistukea ja yhteisöllisyyttä.

Karstulassa työntekijöiden kykyyn kohdata lapsi ja perheet panostetaan koulutuksen kautta. Tavoitteena on, että erityis- ja vaativan tason palvelut jalkautuvat arkiympäristöihin ja tarvittaessa asiakkaan tilannetta arvioidaan monitoimijaisesti. Pitkän ajan tavoitteena on, että monen palvelun tarpeessa olevalle asiakkaalle voitaisiin tehdä yksi yhteinen asiakassuunnitelma. Keskeisenä toiminnan painopisteenä on rakentaa yhä edelleen kunnan ja Saarikan välistä yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

SUUNNITELMA YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMISESTÄ ERI TOIMIJOIDEN KESKEN

Perhekeskustoimintamallin juurruttaminen osaksi kunnan toimintaa jatketaan yhteistyössä Saarikan, kunnan toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä eri ammattilaisten kesken sekä kuntalaisten kanssa. Kunnan LAPE-työryhmä suunnittelee ja koordinoi lapsi- ja perhepalvelujen toteutusta.

SEURANTA JA ARVIOINTI

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista tarkastellaan vuosittain kunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen valmistelun yhteydessä. Seurantaraportin valmistelee kunnan LAPE-työryhmä.

Suunnitelma päivitetään valtuustokausittain. Suunnitelma viedään LAPE-työryhmästä sivistyslautakunnan kautta kunnanhallitukseen ja sieltä edelleen kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi.

Keskeiset seurannan ja arvioinnin kohteet ovat:

1. lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutokset
2. palvelujärjestelmän toimivuus ja kasvuympäristön tilanne sekä
3. suunnitelman tavoitteiden toteutuminen.